

STRATEGIPLAN FOR
DEN NORSKE KIRKE I BORG 2015–2020

MER HIMMEL PÅ JORD

Flere eksemplarer kan bestilles fra:

Borg bispedømmeråd
Bjarne Aas gate 9
1606 Fredrikstad

Epost: borg.bdr@kirken.no
Telefon: 69 30 79 00

www.kirken.no/borg

FORORD

Kirkens oppdrag er gitt oss i misjonsbefalingen, der vi får beskjed om å gå og gjøre alle folkeslag til disipler gjennom å døpe og lære dem. For den norske kirke i Borg gjelder misjonsoppdraget primært innenfor vårt geografiske område, som er både folkerikt og mangslungent. En levende folkekirke som vil ta sitt misjonsoppdrag på alvor, må hele tiden tenke gjennom hvordan vi best arbeider, og hvordan vi får mest mulig ut av de ressursene vi disponerer. Vi må våge å spørre oss selv om arbeidsmåter og tiltak er tilpasset den tiden vi lever i, og vi må se hvordan vi kan gjøre det som alltid må være der, f.eks. gudstjenestefeiringen, relevant for nye generasjoner.

I Borg bispedømme har vi våget å stille oss selv noen kritiske spørsmål, både ut fra det vi som kirke-medlemmer ser og hører rundt oss, og ut fra det som statistikkene forteller oss. Vi har spurt oss selv «Hvilke utfordringer er det vi særlig står overfor?» og «Hva må vi gjøre som kirke for å møte disse utfordringene?». Denne strategiplanen er et svar på disse spørsmålene. Planen har blitt til gjennom en prosess som har pågått gjennom hele 2014, og som har involvert menighetsråd og ansatte. Engasjementet har vært stort, både på storsamlingen i januar, på de prostivise samlingene

høsten 2014, og i alle de andre fora der vi har arbeidet med planen. Det at hele 50 menighetsråd har sendt inn skriftlige kommentarer til planen, viser også det store engasjementet.

En strategiplan er en plan på et overordnet nivå. Den skal inneholde de overordnede målene som vi vil arbeide mot, og den skal si noe om hvilke strategier vi vil følge for å nå målene. Planen er derfor mindre konkret enn de tiltaksplanene som menighetsråd, bispedømmeråd og utvalg må utarbeide. Hensikten med planen har vært å komme fram til noen felles, strategiske mål for Den norske kirke i Borg, og å bli enige om noen strategier for å nå målene. Hvordan vi rent konkret skal arbeide for å nå målene, må den enkelte menighet eller det enkelte fellesråd bestemme. Det er der man kjenner utfordringene best, og det er der man ser mulighetene til å møte utfordringene.

Det er også et mål med strategiplanen å skape sammenheng og felles retning i kirken. Kirkemøtet har vedtatt en visjon: «Mer himmel på jord». Den visjonen forplikter bispedømmerådet, og den har vært styrende for arbeidet med strategiplanen. Kirken har mange planer, både sentralt og lokalt, f.eks. innen trosopplæring, diakoni og kirke-musikk. Strategien skal ikke være

enda en plan i bunken. Den skal være et verktøy som skal hjelpe rådene og de ansatte til å konsentrere seg om noen utfordringer og mål, og til å se hvordan planene innen f.eks. trosopplæring, diakoni, gudstjeneste og kirkemusikk kan bidra til å nå de strategiske målene. Derfor inneholder strategien også et planleggingsverktøy som rådene kan bruke når de skal utarbeide konkrete tiltaksplaner.

Den norske kirke i Borg har mange engasjerte og godt kvalifiserte medarbeidere, og i menighetsrådene er det dyktige og engasjerte medlemmer. Bispedømmerådet ønsker at denne planen skal hjelpe og inspirere alle råd og ansatte til å realisere kirkens visjon.

*Bispedømmerådets leder
Bjørn Solberg*

VISJON OG STRATEGISKE MÅL

Dette kapittelet er en videreføring og spissing av visjon, oppdrag og mål i visjonsdokumentet fra Kirkemøtet i april 2014.

Den norske kirke – en evangelisk-luthersk folkekirke

VISJON:

Mer himmel på jord

MISJON:

Kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være:

Bekjennende

Vi tilber og bekjenner troen på den treenige Gud sammen med den verdensvide kirken.

Åpen

Vi er et fellesskap preget av likeverd, deltakelse og respekt for mangfold.

Tjenende

Vi viser barmhjertighet, fremmer rettferdighet og verner om skaperverket.

Misjonerende

Vi vitner om Jesus Kristus lokalt og globalt.

STRATEGISKE MÅL FOR DEN NORSKE KIRKE I BORG:

I perioden 2015–2020 vil vi at:

1. Flere deltar i og opplever gudstjenesten som et inkluderende og trosstyrkende fellesskap.
2. Flere søker dåp, og deltar i trosopplæring.
3. Den norske kirke er synlig i samfunnet, oppleves relevant og engasjerer seg i menneskers liv.

STRATEGIER

Den norske kirke i Borg vil prioritere fem strategier for å nå målene. Disse konkretiserer hvordan kirkens sendelse til Borg bispedømme utfoldes i lys av Jesu ord i Johannes-evangeliet: «Fred være med dere! Som Far har sendt meg, sender jeg dere.» Så åndet han på dem og sa: «Ta imot Den hellige ånd.» (Joh 2, 21-22)

1. STYRKE KVALITETEN PÅ AKTIVITETER OG TJENESTER NÅR KIRKEN MØTER MENNESKER

«På fruktene skal dere kjenne dem....Alt dere vil at andre skal gjøre mot dere, skal også dere gjøre mot dem» (Mat 7,16;7,12)

Kirken møter mennesker i glede og sorg. Ofte møter kirken folk i avgjørende og viktige hendelser i deres liv. Det stiller store krav til oss som arbeider i kirken. I kirken vil kvalitet omfatte både et ønsket resultat og prosess. Kirkens møte med mennesker skal preges av kvaliteter som respekt, raushet og omsorg. Kvaliteten utvikles blant annet ved faglig og åndelig utvikling.

2. VIDEREUTVIKLE TROVERDIG OG MÅLRETTET KOMMUNIKASJON

«En stor folkemengde stimlet sammen da de hørte denne lyden... for hver enkelt hørte sitt eget morsmål bli talt» (Apg 2,6)

Kirkens budskap er godt nytt til menneskene. Derfor er kommunikasjon grunnleggende i all kirkelig virksomhet. Forkynnelse, kirkelige handlinger, barne- og ungdomsarbeid uten kommunikasjon er umulig. Måltrettet kommunikasjon er planlagt i tråd med mottakers behov og forkunnskap.

3. UTFORDRE MEDLEMMENE TIL Å BRUKE OG DELTA I LOKAL-KIRKEN

«...og vær selv levende stener som bygger opp til et åndelig hus» (1 Pet 2,5)

Alle dømte må ha mulighet til å delta aktivt og være med å forme de kristne fellesskapene og organisasjonene lokalt. Frivillige er en bærebjelke i kirken. Skal kirken utføre sitt oppdrag, trengs mange frivillige og ansatte, og et godt samarbeid mellom ansatte og frivillige. Det er også viktig at kirkens medlemmer kan bruke kirkens rom og ressurser når man ønsker det.

4. UTVIKLE SAMARBEID MED LOKALE FORENINGER OG ORGANISASJONER

«Alt som er sant og edelt, (...), alt som er til glede og alt som fortjener ros, legg vinn på det!» (Fil 4,8)

Mangfoldet av organisasjoner og foreninger lokalt (idrett, korps, danselag) skaper store muligheter for kirken både til å delta på andre arenaer og til å invitere andre inn i kirken. Gjennom samarbeid med lokale aktører kan tilhørigheten til kirken styrkes, og kirken oppleves mer relevant i folks liv. Kirken kan nå flere gjennom samarbeid enn ved å stå alene.

5. STYRKE SAMHANDLING MELLOM ANSATTE

«Vi har én kropp, men mange lemmer, alle med ulike oppgaver. På samme måte er vi alle én kropp i Kristus, men hver for oss er vi hverandres lemmer» (Rom 12,4-5)

I løpet av strategiperioden vil det bli arbeidet med kirkeordningsspørsmål og et felles arbeidsgiveransvar. For at det skal fungere godt er vi avhengige av å videreutvikle samhandlingen mellom ansatte.

GJENNOMFØRING

En strategi i en organisasjon som Den norske kirke i Borg bør omfatte noen tanker om hvordan man kan skape strategisk samhandling både innen og mellom nivåene. Den store utfordringen ligger i å få innrettet planer og tiltak på alle nivåer slik at de strategiske målene blir nådd.

STRATEGISK SAMHANDLING I BORG BLIR TIL GJENNOMDRØFTINGER PÅ ULIKE ARENAER.

Etableringen av Borg lederforum (består av alle ledere i menighetsråd og fellesråd), Borg arbeidsgiverforum (består av styret i Borg kirkevergelag og ledelsen i Bispedømmet) og biskopens og bispedømmerådets prostibesøk (ansatte og frivillige i hvert prosti møter biskop og bispedømmeråd med saker og tema som er viktige for dem) har gitt gode erfaringer med samhandling innen og mellom nivåene. Borg Bispedømmeråd (BDR) vil derfor anbefale at dette arbeidet videreføres med årlige faste møtepunkter. Borg BDR vil ta ansvar for å arrangere Borg lederforum en gang årlig. Erfaringene fra prostivise samlinger er også positive og vil bli videreført. Strategien vil bli aktivt brukt av biskopen i forbindelse med visitaser og andre møtepunkter med ansatte, frivillige og andre aktører i lokalsamfunnet. Prostene vil bruke strategien i sin ledelse av prestetjenesten, deltakelse i fellesrådene og faglig bistand til ansatte og kirkelige organer.

STØTTE TIL PLAN- OG UTVIKLINGSARBEID

Økonomi: Bispedømmerådet har et viktig insentiv for å støtte opp om lokalt strategisk arbeid: Utviklingsmidler fra Opplysningsvesenets fond (OVF). Bispedømmerådet vil fra 2015 binde en andel av OVF-midlene til utviklingsprosjekter som bidrar til strategisk utvikling og samhandling i Borg. BDR vil også vurdere om det skal settes av en årlig pott til særlige strategiske satsingsområder. Etter- og videreutdanningsmidlene vil også følge føringene i strategiplanen.

Utvikling i menighetene: BDR har med interesse sett at konkret satsing på menighetsutvikling i en rekke menigheter landet over har gitt positive erfaringer. Det finnes flere programmer for menighetsutvikling. På Menighetsfakultet tilbyr man i prosjektet «Menighetsutvikling i folkekirken» et konsept for menighetsutvikling over en to- til treårsperiode. Borg BDR vil prioritere et program for Menighetsutvikling i Borg i samarbeid med Menighetsfakultetet, som tilbyr menigheter fra 2016. Et premiss for programmet er at kostnadene kan deles mellom menigheten og BDR. Et annet premiss er at sekretariatet og proster kobles på som ressurser i utviklingsarbeidet.

STRATEGISK VERKTØY

På kirkens ulike nivåer foregår det planlegging på mange områder: Trosopplæring, diakoni, kultur, kommunikasjon etc. Det legges også strategier på ulike nivåer i kirken. Både på fellesrådsnivå og menighetsnivå utvikles det strategier. Dette gir et godt utgangspunkt for det strategiske arbeidet i Den norske kirke i Borg. Det er en fare for at denne strategiplanen blir enda et hensyn og element som skal gjennomføres lokalt. Et annet hensyn er at tiden i ulike råd og utvalg bindes opp til å diskutere strategier og ikke konkrete tiltak. Det er Borg BDRs hensikt at strategiplanen skal gi konkrete resultater i form av aktiviteter og tiltak som støtter opp under strategiene. Derfor er det utviklet en strategisk verktøy som kan brukes i planleggingen på alle nivåer for å skape sammenheng mellom nivåene, og rette fokus mot konkrete tiltak.

Om verktøyet: Strategiene danner den ene aksene, mens arenaene tiltakene skal foregå på, danner den andre aksene. Arenaene gjenspeiler de steder Martin Luther peker på at kirke- og kristenlivet utfolder seg; i husholdet, i gudstjenestene og i arbeidslivet. I vår tid er også lokalsamfunnet en viktig arena for kristenlivet. Slik vil tiltakene og aktørene være lokale, mens strategiene og arenaene vil være felles, uavhengig av nivå og enhet. Man kan tenke seg at det for noen råd vil være aktuelt å bruke verktøyet for å utvikle planer og tiltak. For andre råd vil det være mer hensiktsmessig å bruke verktøyet for å prioritere tiltak i planer som allerede eksisterer. Verktøyet kan brukes for ett og ett strategimål, eller for alle strategimålene samtidig. Matrisen er tenkt som et fleksibelt verktøy for enhetene.

VERKTØY

Strategimål: alle (eller 1, 2, 3)

Eier: sekretariatet/prostene/menighetsråd/fellesråd/

Strategier Arena	Styrke kvaliteten på aktiviteter og tjenester når kirken møter mennesker	Videreutvikle troverdig og målrettet kommunikasjon	Utfordre medlemmene til å bruke og delta i lokalkirken	Utvikle samarbeid med lokale foreninger og organisasjoner	Styrke samhandling mellom ansatte
Hushold/ hjem	Tiltak:	Tiltak:	Tiltak:	Tiltak:	Tiltak:
	Ansvarlig:	Ansvarlig:	Ansvarlig:	Ansvarlig:	Ansvarlig:
	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:
Kirkerom og menighetshus/ bedehus	Tiltak:	Tiltak:	Tiltak:	Tiltak:	Tiltak:
	Ansvarlig:	Ansvarlig:	Ansvarlig:	Ansvarlig:	Ansvarlig:
	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:
Lokalsamfunn	Tiltak:	Tiltak:	Tiltak:	Tiltak:	Tiltak:
	Ansvarlig:	Ansvarlig:	Ansvarlig:	Ansvarlig:	Ansvarlig:
	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:	Økonomi/ ressurs:

1. STATUS OG UTVIKLINGSTREKK

Borg bispedømme består av Østfold og Akershus (unntatt Bærum og Asker kommuner). Det er 38 fellesråd og 118 menigheter som utgjør Den norske kirke i Borg. Omtrent 600 000 deltar i gudstjenester årlig – omtrent 100 deltakere i gjennomsnitt i hver gudstjeneste på søndager. Borg bispedømme er det største bispedømmet i landet mht medlemstall. Bispedømmet preges av urbane områder med høy befolkningstetthet og høy innvandring i pendleravstand til Oslo, og landkommuner med levende bygder. De aller fleste i bispedømmet bor i urbane områder nær sentrale kommunikasjonslinjer. Bispedømmet følger stort sett nasjonale trender når det gjelder utvikling av medlemstall og deltagelse.

DEMOGRAFI:

Medlemsutviklingen i Borg kan beskrives ved to indikatorer. Som andel av befolkningen totalt og som antall medlemmer. Antallet medlemmer er stabilt de siste åtte år – rundt 500 000. Som en følge av at befolkningsantallet i bispedømmet øker, synker medlemsandelen de siste åtte år med 10 prosentpoeng. En stor del av befolkningsøkningen skyldes innvandrere og deres norskfødte barn. Statistikken viser at disse i liten grad melder seg inn i Dnk. Ser vi bort fra andelen innvandrere og deres barn blir reduksjonen

av medlemsandelen halvert til 5 prosentpoeng. En framskrivning av medlemstallene viser at med dagens reduksjon vil medlemstallet være stabilt frem til 2022 – og deretter avta til cirka 480 000 i 2030, og 450 000 i 2040. Samtidig vil befolkningen øke slik at medlemsandelen vil reduseres til 67 % i 2020, 57 % i 2030, og under 50 % i 2040. Andelen innvandrere og deres barn i Borg vil nærme seg 30 % i 2040.¹

FOLKEKIRKE, RELIGIØSITET OG VERDISYN:

Den norske kirke har de siste tiårene gjennomgått store endringer og foretatt nødvendige tilpasninger til samfunnsutviklingen. Kirkens rolle i krisesituasjoner, økt tilpasning til individuelle uttrykksformer (lystenning mm), gudstjenesteutviklingen med økt vekt på involvering, og trosopplæringsreformen er gode eksempler på dette. På andre områder er meningene forskjellige om og hvordan folkekirken skal videreutvikles i møte med samfunnet, som i ekteskapsforståelsen og medlemmenes likeverdige deltagelse i beslutningsprosesser.

Begrepet verdinøytralitet har i det offentlige rom blitt erstattet av tanken om det livssynsåpne samfunnet og den livssynsnøytrale, men

¹ Brunborg, Helge. 2014. Utviklingen av antall medlemmer i Dnk Borg.

aktive stat. Dette gir Dnk mange muligheter til å synliggjøre sin posisjon og rolle i det norske samfunnet. Folks religiøse lengsel og uttrykk er i stadig endring. Spennet mellom «believing without belonging» og «belonging without believing» er stort i det norske samfunnet i dag. Begge disse trendene legger opp til økt individualitet i uttrykksformer, samtidig som de hurtige endringene knyttet til globalisering og folkeflytting stimulerer økt vekt på tradisjon og forankring. Det har vært en trend i mange tiår å nedskrive religionen og religiøse institusjoners betydning i folks liv. Samtidig har Dnk og andre kirker fortsatt sentrale roller når kriser inntreffer og viktige begivenheter skal markeres. Flertallet av befolkningen forventer da at Dnk er tilstede og tilgjengelig.

Vi ser også at befolkningen gir meget positiv vurdering av Den norske kirke² og at det er en sterk forventning om at kirken skal være en sentral aktør i å formidle verdier som nestekjærlighet, naturvern og solidaritet.

FOLKEHELSE OG LEVEVILKÅR

Folkehelseprofilene fra Folkehelseinstituttet inneholder nøkkeltall knyttet til befolkning, levekår, miljø, skole, levevaner, helse og sykdom. Profilene for Akershus (minus Asker

² DIFI 2013. Innbyggerundersøkelsen 2013.

og Bærum) og Østfold viser store forskjeller. Østfold ligger lavere enn landsgjennomsnittet på andel av befolkning med videregående eller høyere utdanning, og høyere enn landsgjennomsnittet på andelen barn som bor i husholdninger med lav inntekt, andelen unge som mottar uføreytelser, og andel med psykiske lidelser. Akershus (minus Asker og Bærum) ligger på eller over landsgjennomsnittet på de samme indikatorene. Både status og forskjeller i levevilkår bør adresseres av Den norske kirke i Borg.

2. UTFORDRINGER OG MULIGHETER

Basert på diskusjoner i Borg lederforum, prostemøtet, Borg arbeidsgiverforum og samlinger i samtlige prostier er følgende utfordringer og muligheter identifisert for den videre utviklingen i Den norske kirke i Borg:

DÅP

En av de viktigste faktorene for medlemsutviklingen er dåp. I Borg er reduksjonen i dåpstallet større enn reduksjon i medlemsandelen de siste fem år. Det er i 2013 for mange medlemmer som ikke doper barna sine - 17,5 prosent. Særlig i prostiene nær Oslo og byområdene er synkende dåpstall en utfordring. Oppslutningen om dåpsopplæringen i Borg er også lav sammenlignet med nasjonale resultater. Dåp er en grunnleggende handling både når det gjelder teologi og medlemsutvikling. Det ligger en utfordring og mulighet i å revitalisere denne handlingen for de yngre generasjonene i Den norske kirke i Borg.

TROSOPPLÆRING

Utbygging av en systematisk og sammenhengende trosopplæring med et omfang på drøyt 300 timer er et stort løft for menighetene. Dette krever betydelig innsats og fokus fra stab, råd og frivillige. Alle dømte skal bli fortrolige med sin lokale kirke og styrkes i sin identitet som dømte og kristne gjennom en trosopplæring i stadig fornyelse og utvikling, og med jevnlig møtepunkter gjennom 18 år. Lokale planer som avklarer ansvarsforhold og forankrer et bredt eierskap til arbeidet kan bidra til at de mange breddetiltakene vil kunne gjennomføres over tid. Nye tiltak som Tårnagenthelg og LysVåken trekker til seg barn og unge i kirkens randsoner (KIFO 2013:2), og fører til at menighetene kommer i jevnlig

kontakt med flere av sine medlemmer. En lav oppslutning om trosopplæringstiltakene sammenliknet med landet for øvrig er en utfordring for Borg bispedømme som helhet.

GUDSTJENESTEDELTAKELSE OG FELLESSKAP:

Gudstjenestedeltakelsen i Borg er i den siste femårsperiode stabil. Selv om antallet gudstjenester øker, ser vi ikke tilsvarende økning i deltakelse. Særlig oppslutningen om gudstjenester søndager og helligdager indikerer at det er en utfordring å nå medlemmer slik at de kommer regelmessig. Alderssammensetningen i gudstjenestene bekymrer også en del menigheter. Det er en utfordring å nå ut til alle medlemmer med tilbud om gudstjenester som er tilpasset deres behov og deres livssituasjon.

FRIVILLIGHET

Gud har utrustet oss med forskjellige gaver og evner. Det er kirkens store mulighet og utfordring å ta i bruk disse forskjellige gavene. Kirkens medlemmer representerer en stor variasjon av kompetanse og engasjement. Det er en utfordring for kirken å legge til rette for ulike typer frivilligoppgaver, sørge for oppfølging av frivillige og sikre kvaliteten i det som gjøres i kirken. Utfordringen er å sørge for at medlemsengasjementet har rom og vekstvilkår som sikrer en levende folkekirke for alle, og at engasjementet kan tilpasses folks faktiske livssituasjon i samfunnet.

KOMMUNIKASJON

Det er en utfordring å synliggjøre og tydeliggjøre kirkens betydning for folk og lokalsamfunn i det mediasamfunnet vi er en del av. Det ligger også en utfordring og mulighet i å synliggjøre det brede tilbudet av aktiviteter og tjenester som tilbys av Den norske kirke i Borg og hvordan kirken er en folkekirke. En annen viktig utfordring for kirken som møter mange ulike folk på mange ulike arenaer er å tilpasse kommunikasjonen slik at kirkens budskap gir mening for alle målgrupper.

ORGANISASJONSUTVIKLING

Grunnlovsendringene i 2012 ga Den norske kirke stor grad av selvstendighet. Det blir imidlertid en utfordring å avklare hvordan denne selvstendige kirken skal organiseres. Det vil bli en stor utfordring for kirken å gjennomføre disse endringene, samtidig som vi skal arbeide for økt oppslutning. Ikke minst blir det en utfordring å få til et godt samspill mellom ansatte og frivillige, og mellom lokalt nivå og nasjonalt nivå i kirken.

DIAKONI

Kirken har vært og er sentral i manges liv. En betydelig del av medlemmene møter kirkens arbeid ved begravelser. Frem til nå har kirken vært den naturlige leder av begravelser. De siste års utvikling tyder på at begravelsesbyråer kan komme til å utfordre den rollen. I det moderne samfunnet er det fler og fler som faller utenfor som ensomme og

syke. Samhandlingsreformen stiller store utfordringer til lokalsamfunnet og kirken er en naturlig aktør i arbeidet med lokalt basert omsorgsarbeid. Stadig flere ungdommer sliter med forventningspress og de nye, flerkulturelle lokalsamfunnene krever inkluderende holdninger og ordninger. Klimautfordringene må også løses lokalt og krever mobilisering. Disse og andre samfunnsutfordringer må kirkens diakoni være med på å løse.

KULTUR OG KIRKEMUSIKK

Kirken er en kulturell grunnstein i lokalmiljøet. Som folkekirke i Norge har vi en unik status i folks bevissthet. Dette har NRKs store satsing salmeboka minutt for minutt bevisst til fulle. Dette gir oss muligheten til å både å ta vare på de sterke tradisjonene rundt blant annet dåp, konfirmasjon, ekteskapsinngåelse og gravferd, og å søke etter nye arenaer og tiltak som bygger på vår tradisjon. Korarbeidet er særlig viktig i denne sammenheng, ikke minst med tanke på å holde salmeskatten levende hos mennesker i alle aldersgrupper. Kirkens kulturarbeid har et potensiale ved å bedre samarbeidet med lag og organisasjoner, og i å samarbeide mer med kunstnere og andre kulturinstitusjoner.

Alle grunnlagsdokumentene finner du under strategiplan 2015–2020, eller ved å søke på strategi på www.kirken.no/borg.

